

Vīģes koks – Lk.13:6-9

Un Viņš stāstīja šādu līdzību:

1	"Kādam cilvēkam bija <i>vīģes koks</i> , <i>stādīts</i> viņa vīna dārzā, un viņš nāca un meklēja uz viņa augļus, bet neatrada.	STĀDS MEKLĒ AUGĻUS NAV AUGĻU
2	Tad viņš sacīja dārzniekam: redzi, jau trīs gadus es nāku un meklēju augļus uz šī vīģes koka, bet neatrodu.	SAIMNIEKS RUNĀ TRĪS GADI MEKLĒ AUGĻUS NAV AUGĻU
3	<i>Nocērt to!</i> Ko tas velti izsūc zemi!	NOCĒRT [IZROC] SAGLABĀT ZEMI
4	Bet tas viņam atbildēja un sacīja: kung, atstāj to vēl šo gadu, kamēr es to aprakšu un apmēslošu!	DĀRZNIEKS RUNĀ VIENS GADS PALĪDZĒT NEST AUGĻUS PALĪDZĒT NEST AUGĻUS
5	Varbūt tas turpmāk nesīs augļus. Bet, ja ne, tad tu vari [to] <i>nocirst</i> ."	ATRADĪS AUGĻUS? NAV AUGĻU NOCĒRT [IZROC]

Teoloģisko ideju ķekars

1. Garīgie līderi ir stādīti Dieva vīna dārzā un no tiem tiek sagaidīti augļi.
2. Kad līderi ir neauglīgi, viņi ne tikai nepaklausa Dievam, bet arī novārdzina tautu ap sevi. Dievam rūp sava tauta un Viņš to ilgi nepacietīs.
3. Neauglīgajiem līderiem tiek dota piedošana un atjaunojoša žēlastība.
4. Pateicoties vienīgi Dieva žēlastībai, kura par brīvu tiek dota neauglīgiem līderiem, atjaunošanās ir iespējama. Dievs darbojas, lai piedotu un atjaunotu. Šī darbība nāk no ārpuses. Līderi paši sevi nevar atjaunot.
5. Dieva žēlastībai vienmēr ir jāizraisa atbilde no cilvēka vai arī atjaunošanās nenotiks un sods būs neizbēgams.

Lk. 13:6–9

λεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἔκκοψον [οὗν] αὐτήν, ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, καὶ μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μή γε, ἐκκόψεις αὐτήν.”

Piezīmes par līdzības literāro struktūru

1 un 5 daļa runā par vīģes koku iestādītu un iznīcinātu, ja tas nenesīs augļus. Šajās daļās tiek runāts par augļu meklēšanu un neatrašanu.

2 un 4 daļa ir ļoti līdzīgas ar daudzām paralēlēm (kāds runā, gadi, augļu nešana/nenešana). 2 daļa – problēma, 4 – ceramais problēmas atrisinājums.

Apgrieztā paralēlisma struktūra. Kulminācija ir vidū, 3. daļā, un tās tematika tiek atspoguļota beigās. Mūsu gadījumā – NOCĒRT TO.

PIRMĀ DAĻA:

6 Un Viņš stāstīja šādu līdzību: “Kādam cilvēkam bija vīģes koks, stādīts viņa vīna dārzā, un viņš nāca un meklēja uz viņa augļus, bet neatrada.

Literārais fons:

Jes. 5:1-7 mēs atrodam pazīstamo līdzību par vīna dārzu. Tajā daudzi simboli ir identificēti. Vīna dārza īpašnieks ir tas Kungs, bet vīna stādi ir Israēla nams. Mēs varam pieņemt, ka šīs asociācijas bija arī to klausītāju prātos, kuri dzirdēja Jēzus sacīto līdzību. Taču ir arī ievērojamas atšķirības starp Jesajas līdzību un Jēzus līdzību. Ja pie Jesajas runa iet par visiem vīna stādiem, tad Jēzus līdzība koncentrējas tikai uz vienu stādu vīna dārzā, proti, uz vīģes koku. Iespējams ar to Jēzus grib pievērst uzmanību, ka diskusija nav par visu vīna dārzu, par visu Israēla namu, bet par vienu stādu, par vīģes koku. Iespējams, ka vīģes koka simboliku Jēzus izraudzījās arī tāpēc, ka šis koks nes augļus desmit mēnešus gadā, kas nozīmē, ka īpašnieks gandrīz vienmēr uz tā var atrast augļus.

[Jebkurā gadījumā vīna stādi un vīģes koks ir ļoti cieši saistīti un kopā ir miera simbols. Jo miera laikā katrs cilvēks sēdēs zem sava vīna stāda un zem sava vīģes koka [Michas4:4; Cah.3:10]. Un beidzot, vīģes koks savos agrīnos augļos prav. Hozejam ir šķīstu, nevainīgu cilvēku simbols (Hoz. 9:8): *Es atradu Israēlu kā vīnogas tuksnesī un redzēju jūsu tēvus kā agrīnus vīģes koka augļus*. Arī 9:16 augļu nenešana ir simbols tām elkdievības dienām, kurās dzīvoja Hozeja.]

Lk. 20:9-16 – Vīna dārza saimnieks ir Dievs un vīna stādi ir Israēla nams. Šī līdzība īpaši tiek runāta pret rakstu mācītājiem un farizejiem. Viņi paši to saprot (Lk. 20:19).

Kā Jēzus pārstrādā visiem zināmu materiālu? Jesajas līdzībā vīna dārza īpašnieks grib iznīcināt dārzu. Turpretim, Jēzus līdzībā saimnieks ir norūpējies par visu dārzu un tāpēc grib izrakt vienu atsevišķu koku. Tas ir neauglīgs, tāpēc tikai veltīgi izsūc zemi. Saimnieks šajā gadījumā rīkojas, lai *saglabātu* vīna dārzu, nevis lai to iznīcinātu. Problēma šajā līdzībā ir ar neauglīgiem līderiem, nevis Israēla tautu.

Teksts ir saglabājis arī autentisku tradicionālās kultūras detaļu. Proti, īpašnieks nesmērē savas rokas savā dārzā. Īpašnieks nestāda pats ar savām rokām vīģes koku, bet drīzāk tas ir “stādīts” [6.p.]. Tas nav teoloģiski svarīgi, taču norāda uz šīs līdzības autentiskumu, kura iederas TA kultūrā.

OTRĀ DAĻA:

7 Tad viņš sacīja dārzniekam: redzi, jau trīs gadus es nāku un meklēju augļus uz šī vīģes koka, bet neatrodu.

Vīģes koka augšanas ilguma secība ir apmēram šāda. Trīs gadi ir vajadzīgi, lai koks izaugtu. Pēc tam trīs gadu garumā koka augļus ir aizliegts ēst¹. Ceturtā gada augļi (t.i. septītais koka dzīves gads) tika uzskatīti par šķīstiem un tika upurēti tam Kungam (24. p.). Iespējams, ka dārza īpašnieks ir meklējis tieši šos septītā gada augļus. Patiešām, viņš tos ir meklējis jau trīs gadus. Tātad deviņi gadi jau ir pagājuši kopš koka iestādīšanas, bet augļu kā nav tā nav. Situācija šķiet ir pavisam bezcerīga. Ja iepriekš skaidrotais simbolisms ir pareizs, tad tas nozīmē, ka Israēla tautas līderiem ir bijis pietiekams laiks, lai nestu augļus (iespējama atgriešanās un nožēla, sal. Lk. 3:8). Īpašnieks ir pietiekami pacietīgi gaidījis uz augļiem.

Par kādiem augļiem ir runa?

1) Grēku nožēlas augļi – Lk. 13:3, 5; Lk. 3:8-9.

2) *Bet Gara auglis ir: mīlestība, prieks, miers, pacietība, laipnība, labprātība, uzticamība, lēnprātība, atturība* (Gal. 5:22). Personīgas īpašības.

3) Veiksmes un panākumi – jaunatgriezto skaits, draudzes izaugsme, dievkalpojumu skaits, augoša draudzes kase, dziedināšanas utt.

4) Eceh. 34: 2-10 – Gani gana nevis avis, bet paši sevi. Izmanto tās savam labumam. Nesargā no plēsīgiem zvēriem. (manipulācija, kontrole, nauda. Piemērs no žurnāla Christianity: Mana ticība Dievam nav mainījies, bet mana ticība baznīcai ir sagrauta.)

Īpašnieks nonāk pie secinājuma.

TREŠĀ DAĻA:

Nocērt to! Ko tas velti izsūc zemi!

Šis koks ne tikai nedod augļus un aizņem vietu, kuru varētu izmantot cita koka iestādīšanai, bet tas izsūc spēku no zemes, tādējādi to padarot pliekanu. Rūpēs par labu augsni, īpašnieks pavēl iznīcināt koku (koka iznīcināšana process). Šajā vietā līdzībā notiek dramatisks izmaiņa.

CETURTĀ DAĻA:

8 Bet tas viņam atbildēja un sacīja [oriģ. viņš atbildēdams saka – tagadnes forma]: “Kungs, atstāj to [ἄφεσ, no aphēmi - nozīmē arī “piedot”. Mt. 6:12 – un piedod mums..] vēl šo gadu, kamēr es to aprakšu un apmēslošu!”

Apgrīztā paralēlisma gadījumā uzmanība ir jāpievērš vārdiem, kuri seko tūlīt aiz literārās struktūras centra, 3. daļas. Īpašnieka runa apraksta problēmu, savukārt, dārznieks ierosina cerīgu

¹ 3Moz. 19:23-24 – Un, kad jūs būsit nonākuši tanī zemē un sāksit dēstīt visādus ēdamu augļu kokus, tad jums to augļi ir jātur it kā neapgraizīti; trīs gadus turiet tos par neapgraizītiem, un jums nebūs tos ēst. Bet ceturtajā gadā visiem viņu augļiem būs būt svētiem par gaviļu dienas upuri Tam Kungam.

atrisinājumu. Jesajas līdzībā neatrodam žēlastības piedāvājumu. Šajā Jesajas līdzībā pēc atklājuma, ka nav augļu, seko *tūlītējs* sods (*Es jums teikšu, ko Es darīšu ar Savu vīnadārzu: Es nojaukšu tā sētu, lai to nogana; Es noārdīšu tā mūri, lai to samin un izmīda. Es to aizlaidīšu postā, to vairs neapgraižīs un neapraks, tā ka tur augs ērkšķi un dadži, Es pavēlēšu mākoņiem, lai tam lietu vairs nedod.*). Šādu noslēgumu klausītāji iespējams sagaidīja arī no Jēzus līdzības. Taču vīģes kokam tiek dots žēlastības laiks un pat speciāla uzmanība – dārznieks to apraks un apmēslos. Tātad, salīdzinot ar Jesajas līdzību, Jēzus līdzībā ir pārsteidzošs uzsvars uz žēlastību. Līdzīgi arī Lk. 20 ne runas nav par žēlastību.

Ja mūsu pieņēmums ir pareizs, ka šī līdzība tiek sacīta pret rakstu mācītājiem, tad mēs šeit atrodam arī ironisku zemnieku humoru. Vārds “mēsli”[*koprion*] ir lietots tikai šeit visā JD [izņemot Lk. 14:35]. Tas nav tāda veida vārds, kuru lieto reliģiskās ilustrācijās. Dārznieks varētu uznest svaigu zemi, vai to aplaistīt. Ja vīģes koks reprezentē rakstu mācītājus, un ja vīģes koku vajag apmēslo, tad mums ir gadījums, kuru mēdz saukt par “aizvainojošo humoru”. Rakstu mācītājiem vajag nedaudz mēslojuma un varbūt tad tie nesīs augļus. Neliela necieņa pret reliģiskajiem līderiem ir vienmēr bijusi populāra ierindas cilvēku vidū.

[arī mācītājus mūsdienās mēdz “iznest cauri”, vai bez pamatojuma?]

Kristīgiem alegorizētājiem šī līdzība ir bijis labs iedvesmas avots. Dažiem “trīs gadi” nozīmē “likumu, praviešus un evaņģēliju”, citiem - Jēzus kalpošanas trīs gadus. Dārznieks tiek identificēts ar Jēzu, kurš diskutē ar Dievu Tēvu.

Diezin vai šādu identifikāciju varēja iedomāties oriģinālie klausītāji, nedz arī domāta no Jēzus. Kristīgais alegorizētājs iesāk ar Trīsvienības teoloģiju un tad veic augstāk minēto identifikāciju. Bet kad tas tā dara, tad Dievs Tēvs ir redzams kā bargs soģis, turpretim Jēzus atklājās kā žēlīgs un mīlošs. Tādējādi notiek šķelšanās Trīsvienībā starp personām. Gadsimtiem ilgi Islams apsūdz kristietību triteismā. Kad šāda alegoriska interpretācija parādās, tad Islama apsūdzībai parādās savs pamatojums.

Jes. 5 īpašnieks ne tikai uzceļ vīna dārzu, bet arī iznīcina to. Jēzus līdzībā divi cilvēki apspriež dārza nākotni savā starpā. Daudz piemērotāk ir saprast šo sarunu kā sarunu starp žēlastību un tiesu. *Manson* saka:

Saruna starp īpašnieku un dārznieku atgādina rabīnu tekstus, kuros Dieva atribūti debatē savā starpā, tiesas atribūts ar žēlastības atribūtu.

Tiesa pieprasa, ka vīģes kokam jātop nocirstam. Žēlastība lūdz vēl pēc laika un otrās iespējas. Tā pati spriedze ir ieraugāma, piemēram, arī pravieša Hozejas grāmatā 11:8-9:

Bet kā Es lai rīkojos ar tevi, kā Es tevi lai atstāju, Efraim, kā lai Es nododu tevi citu rokās, Israēl? Vai lai Es vienkārši nepārvēršu tevi par Admu un nesagrauju drupās kā Ceboimu, kad abas šīs pilsētas tika izpostītas? Bet Mana sirds noskaņota citādi, Es esmu par daudz dedzīgs Savā žēlsirdībā, lai Es rīkotos pēc Savu dusmu versmes un lai Es izšķirtos Efraimu iznīcināt galīgi. Jo Es esmu Dievs un ne cilvēks, Es esmu Svētais tavā vidū, bet Es nenākšu pie tevis Savu dusmu bargumā.

Jēzus līdzībā tiesa un žēlastība sarunājas. Viņi kopā cīnās par vīģes koku. Šī spriedze atrodas dziļi paša Dieva sirdī.

Piemērs no Jonas grāmatas 3:10 – *Un, kad Dievs redzēja viņu darbus, redzēja, ka viņi atgriezušies no sava ļaunā ceļa, tad Viņam kļuva žēl tā ļaunuma, ko Viņš bija teicies viņiem nodarīt, un Viņš*

viņiem to nenodarīja. Jona par šādu Dieva rīcību ir ļoti vīlies un iedegas dusmās. Tātad – Dievs grib sodīt, bet Viņa žēlastība ir lielāka.

Lk. 15 – Tēvs varēja sodīt dēlu uzreiz, bet tā vietā Tēvs dod mantojumu un palaiž jaunāko dēlu, dodams tam brīvību un pēc tam arī parādīdams nepelnītu žēlastību. Tiesa un žēlastība.

PIEKTĀ DAĻA:

9 Varbūt tas turpmāk nesīs augļus. Bet, ja ne, tad tu vari nocirst.”

Grieķu frāze *eis to mellon* [“turpmāk”, precīzi tāda paša frāze ir atrodamā 1Tim. 6:19] bieži tiek tulkota “nākošo gadu” (NIV). Taču vārds *mellon* parasti tiek lietots nākotnes apzīmēšanai. Tādējādi tiesas diena tiek nolikta uz nezināmu nākotni, nevis pēc gada.

Kad “pestīšanas darbi” ir paveikti un pietiekams laiks atjaunotnei ir dots, vīģes kokam ir jānes augļi. Ja tas nedos augļus, tad vienīgā iespēja ir tiesa. Vīna dārza veselība ir tik svarīga un īpašnieka vēlme pēc augļiem tik liela, ka neproduktīvs koks nevar tikt atstāts zemē.

Glābšana, kura šeit tiek piedāvāta, nāk pilnīgi no ārpuses. Žēlastības balss, kura lūdz pēc piedošanas (atstāj to vēl šo gadu), nāk no ārpuses, nevis no cilvēka sirds dziļumiem. Koka atjaunošanās nenāk no viņa paša iespējām. Dārzniekam ir kaut kas *jādara* [jāaprok un jāapmēslo], lai koks nestu augļus. Bet tajā pašā laikā no koka tiek sagaidīti augļi, vai arī tas tiks iznīcināts.

[Iedomāsimies sevi vīģes koka vietā, kuram pēkšņi apkārt kustas zeme un pat gāžas virsū, kur nu vēl mēsli ar savu smaku. Kad liekas, kad mums zūd pamats zem kājām, gāžas zeme virsū un visas pasaules mēsli nāk pār mums, vai tikai šajos brīžos Dārznieks nedarbojas ap mums, lai mēs nestu augļus?]

Tāpat kā citās līdzībās mēs nezinām, kas notika tālāk. Vai īpašnieks vēl deva laiku? Vai koks nesa augļus? Mums netiek sacīts. Darbība sasilst kā datora ekrāns un lasītājam/klausītājam ir jāatbild.

Klausītājiem ir jāsaprot, ka:

Patreizēja nācijai garīgā vadība ir neauglīga. Tiesa biedē. Dievs savā žēlastībā rīkosies, lai glābtu. Tomēr ja nebūs augļu, sods būs vienīgā alternatīva.